

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛГІЙ
ІМЕНІ С.З.ГЖИЦЬКОГО»**

Основи філософських знань

ПРОГРАМА

**освітнього компонента (навчальної дисципліни)
підготовки фахівців ОПС фаховий молодший бакалавр
спеціальність 211 Ветеринарна медицина**

**Рожище
2022 р.**

Укладач:

Шевчук В. К. викладач ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Рецензент:

Федчик С. А. викладач ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Програма обговорена на засіданні циклової комісії
загальноосвітніх дисциплін і дисциплін загальної підготовки
Протокол від 25 липня 2022 року № 8
Голова циклової комісії Федчик С. А.

Рекомендовано Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького»

Протокол від 25 серпня 2022 року № 11

При укладанні програми освітнього компонента (навчальної дисципліни) за основу взята орієнтовна програма навчальної дисципліни Основи філософських знань, схвалена комісією з філософії Науково-методичної ради МОН України (протокол від 02.02.2005 р. № 2) та Вченою радою НМЦ вищої освіти Міністерства освіти і науки України (протокол від 26.05.2005 р. № 5).

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи філософських знань»

Галузь знань 21 Ветеринарна медицина

Спеціальність 211 Ветеринарна медицина

Освітньо-кваліфікаційний рівень фаховий молодший бакалавр

Загальна кількість годин 60

**Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять
обсяг годин:**

Навчальні заняття:

Лекції	28
--------	----

Практичні заняття	5
-------------------	---

Самостійна робота	27
-------------------	----

Форма підсумкового контролю	залік
-----------------------------	-------

ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни Основи філософських знань є вивчення сутності, методів та наукових завдань філософії, дослідження її гуманістичного смислу і призначення, системи поглядів на світ в цілому і місце в ньому людини, її здібності пізнавати світ і впливати на нього, основних філософських проблем та галузей філософського знання.

Метою викладання навчальної дисципліни Основи філософських знань є навчити студентів основоположних понять дисципліни; дати розуміння гуманістичного змісту і призначення філософії; допомогти студентам оволодіти вітчизняною та світовою культурно-філософською спадщиною, високою культурою мислення; дати можливість студентам долучитися до скарбниці мудрості й досвіду, надбаних людством протягом тисячоліть; утвердити розуміння необхідності сповідування і в житті, і в трудовій діяльності загальнолюдських цінностей.

Основними завданнями вивчення дисципліни є збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів; осмислення предмета філософії, її статусу в системі сучасної науки, розкриття ролі та значення філософії в загальному розвитку людства; сприяння засвоєнню теоретичних уявлень про різноманіття форм людського досвіду та знання, природу мислення, співвідношення істини та заблудження, знання та віри; сприяння вивченню принципів пізнання та методів пізнавальної діяльності; розкриття гуманістичної функції філософії у процесі розвитку демократичних засад життя суспільства; формування вміння творчо інтерпретувати явища сучасного світу, який постійно змінюється, застосовувати набуті філософські знання та принципи правильного мислення в реалізації особистісних позицій.

Як результат вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- гуманістичний зміст і призначення філософії;
- історичні типи філософії та основні типи філософствування;
- загальну історію розвитку філософії, видатних філософів кожної доби та історичні особливості кожного з етапів;
- основні галузі філософського знання;
- основні положення форм та діалектики буття;
- основні положення проблеми свідомості у філософії;
- основні методи наукового пізнання світу та шляхи і способи пізнавального освоєння світу людиною;
- основи соціальної філософії, філософський аналіз суспільства;
- філософську концепцію людини, систему цінностей в житті людини і людства;
- свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

вміти:

- обґрунтувати свою світоглядну та громадянську позицію;
- застосовувати одержані знання при вирішенні професійних завдань;
- науково аналізувати соціальнозначущі проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя;
- збирати, аналізувати та інтерпретувати філософську інформацію, працювати з різними навчальними джерелами;
- аналізувати та оцінювати ризики відступу від загальнолюдських норм і цінностей у своїй трудовій і творчій діяльності.

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальних програм викладачі можуть вносити обґрунтовані зміни та доповнення в зміст навчального матеріалу та розподіл навчальних годин за темами в межах бюджету часу, відведеному навчальним планом на вивчення дисципліни. Внесені зміни та доповнення мають бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ		Тема		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи				
№	назва	№	назва	лекції	практичні заняття	самостійна робота	разом	
1	2	3	4	5	7	8	9	
1.	Історія виникнення і розвитку філософії	1.1.	Філософія як специфічний тип знання	2			2	
		1.2.	Філософія Стародавнього світу	2		4	6	
		1.3.	Філософія європейського середньовіччя та епохи Відродження	2		1	3	
			1.4.	Філософія Нового часу	2		2	4
			1.5.	Філософія XIX-XX століть	2		2	4
			1.6.	Філософська думка в Україні	2	2	2	6
Всього за розділ				12	2	11	25	
2.	Онтологія і гносеологія. Соціальна філософія	2.1.	Проблема буття у філософії	2		2	4	
		2.2.	Духовний вимір людського буття	2		2	4	
		2.3.	Основи філософського вчення про розвиток	4		4	8	
		2.4.	Основний зміст пізнавальної діяльності	2		2	4	
		2.5.	Філософський аналіз суспільства	2		2	4	
		2.6.	Філософська концепція людини	2		2	4	
		2.7.	Цінності в житті людини і суспільства	2	3	2	7	
Всього за розділ				16	3	16	35	
Разом годин з навчальної дисципліни				28	5	27	60	

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ

1.1. Філософія як специфічний тип знання.

Поняття «філософія». Місце філософії в самопізнанні людини. Основні джерела філософії: міфологія, релігія. Світогляд як духовно практичне засвоєння світу. Структура світогляду. Типи світогляду. Світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння. Світобачення та його принципи: монізм, плюралізм, скептицизм, догматизм, раціоналізм, сенсуалізм. Предмет і функції філософії. Філософія в системі культури.

1.2. Філософія Стародавнього світу.

Історія філософії як сходження до вершин людського самопізнання. Стародавня філософія як зародок і колиска всіх наступних типів філософії. Людина – змістовне ядро всіх проблем стародавньої філософії. Проблема позбавлення людини від страждань у філософії Стародавньої Індії. Проблеми філософії Стародавнього Китаю. Антична філософія: особливості розвитку, морально-етична спрямованість.

1.3. Філософія європейського середньовіччя та епохи Відродження.

Загальна характеристика доби середньовіччя. Зміни у світогляді під час переходу від античності до середньовіччя. Роль християнства у формуванні середньовічної філософії. Основні проблеми та досягнення філософії доби середньовіччя в Європі та Візантії. Філософія Відродження: гуманістичний характер; науково-природничі погляди; соціально-політичні ідеї; етика Ренесансу. Проблема людської особистості.

1.4. Філософія Нового часу.

Якісно нова спрямованість філософії в епоху ранніх буржуазних революцій в Європі. Пошуки продуктивного методу пізнання: сенсуалізм, раціоналізм. Новий філософський ідеал у філософії просвітництва. Проблема свободи людини та шляхи її соціального визволення. Класична німецька філософія. Моральний смисл обмеження людського розуму і розширення меж віри. Особливості та досягнення класичної німецької філософії.

1.5 . Філософія XIX -XX століть.

Перегляд класичної моделі світорозуміння у філософії XIX-XX століть. Програми радикального оновлення філософії – філософія Маркса й Енгельса, позитивізм, філософія життя. Некласична філософія XX століття: основні напрямки та їх особливості. Критика цінностей західних техногенних цивілізацій, відмова від проєктів тотального перевлаштування світу, сцієнтизм та антисцієнтизм, проблеми ірраціонального та несвідомого, екзистенціальна філософія. Проблема знання та мови у філософії.

1.6. Філософська думка в Україні.

Джерела української філософської культури. Становлення українського неоплатонізму XIV–XVI століть. Філософська думка українського ренесансу. Специфіка реформації в Україні. Зародження професійної філософії в культурно-освітніх центрах України: Острозькій та Києво-Могилянській академіях. Г.Сковорода – родоначальник української класичної філософії. Філософія Т.Г.Шевченка. Академічна філософія XIX століття: особливості, напрямки і основні філософські ідеї. «Культурне відродження» 20-х та філософське відродження 60-х років XX століття. Сучасна філософська думка в Україні. Філософська думка української діаспори.

2. ОНТОЛОГІЯ І ГНОСЕОЛОГІЯ. СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

2.1. Проблема буття у філософії.

Поняття «онтологія», «буття». Фундаментальне значення проблеми буття в філософії. Основні виміри буття (буття речей, природи, людини, духовного і соціального). Світ як всеохоплююча реальність. Єдність природи, суспільства і людини, матеріального буття і людського духу.

Практичні витоки людського поділу реальності на об'єктивну та суб'єктивну. Реальність буття та небуття. Єдність матерії, руху, простору, часу. Людська діяльність як особливий спосіб саморуху об'єктивної і суб'єктивної реальності.

2.2. Духовний вимір людського буття.

Свідомість людини як діалектичне співвідношення об'єктивної та суб'єктивної реальності, як духовний спосіб орієнтації людини в реальності буття, що розвивається. Проблематика походження, розвитку і сутності свідомості. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості. Свідомість та самосвідомість, свідоме, підсвідоме, несвідоме. Загадкові явища людської свідомості та психіки.

Суспільна свідомість. Форми суспільної свідомості: політична, правова, моральна, естетична, релігійна, філософська та ін. Проблема вибору свободи і відповідальності.

2.3. Основи філософського вчення про розвиток.

Діалектика як вчення про розвиток і універсальні зв'язки. Загальні ознаки і людський критерій розвитку. Принципи діалектики. Категорії діалектики. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Антиподи діалектики: софістика, метафізика.

2.4. Основний зміст пізнавальної діяльності.

Поняття «гносеологія». Проблема пізнання у філософії. Поняття пізнання та його рівні. Об'єкт і суб'єкт пізнання. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне пізнання. Опосередковане та безпосереднє пізнання. Логіка та інтуїція. Пізнання та творчість.

Пізнання і знання. Проблема істини. Практика як критерії істини. Практика як спосіб ставлення і відношення людини до світу і до самої себе. Типологія видів практики: виробничої, соціальної, політичної, духовної. Знання і мудрість. Методологія. Метод як усвідомлений спосіб пізнавальної діяльності. Методологічний арсенал науки.

2.5. Філософський аналіз суспільства.

Поняття суспільства у філософії. Основні підходи до розуміння суспільства. Суспільство як самоорганізуюча і саморозвиваюча система. Роль географічного природного середовища у житті суспільства. Демографічні чинники суспільного розвитку. Матеріальні основи розвитку суспільства. Політична система суспільства. Громадське суспільство: поява, основи, ознаки.

Сутність та структура духовного життя суспільства, поняття «культура» як єдність матеріальних і духовних цінностей, вироблених людством. Історична різноманітність і єдність типів суспільства. Формация і цивілізація. Сучасні концепції суспільного розвитку, його критерії. Історичний результат як підсумок зіткнення різних сил і тенденцій у суспільному розвитку. Рушійні сили історичного розвитку. Роль і місце насильства в історії.

2.6. Філософська концепція людини.

Філософська концепція людини – основа наук про людину. Сутність людини. Праця і мова – фактори становлення й розвитку людини.

Проблема людини в історії філософії. Філософський зміст понять «індивід», «індивідуальність», «особистість». Типологія особи. Проблема відчуження людини та шляхи її подолання. Діалектика взаємодії людини і суспільства. Самореалізація особи. Роль особистості в історії. Самоцінність людського життя. Сенс життя людини. Проблема людського щастя. Аморальність використання людини як засобу.

2.7. Цінності в житті людини і суспільства.

Поняття «аксіологія». Місце аксіології в системі культури. Цінності як визначальні характеристики людського буття. Людина в системі цінностей. Структура цінностей. Цінність як ядро духовного світу людини. Проблема суб'єктивного вибору. Цінність і ціль. Цінність і життєвий .смысл. Цінність як

регулятор поведінки людини. Базові цінності людського буття. Цінність орієнтації. Вищі духовні цінності. Поняття про духовну досконалість.

Глобальні проблеми людства і людина: екологічний і моральний імперативи виживання людства. Стратегія людства в планетарному масштабі. Проблема переходу від техногенної до антропогенної цивілізації.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготовка кваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної і ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні європейських і світових стандартів, можлива за умови підвищення ролі самостійної роботи студентів. Тому самостійна робота студента, є не тільки важливою формою навчального процесу, а й має стати його основою.

В орієнтовній структурі навчальної дисципліни до кожного розділу вказано кількість годин, відведених на самостійне вивчення. Теми самостійного вивчення викладач визначає сам.

Теми, запропоновані на самостійне вивчення, мають бути відображені в навчальній програмі, розглянуті на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Баранник М. В. Лекції з філософії : Навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 166 с.
2. Гринів О. Історія української філософії. Львів : Тріада плюс, 2015. 364 с. URL : <https://www.nru.org.ua/blogs/bloh-oleha-hryniva/1419-istoriya-ukrayinskoyi-filosofiyi>
3. Коваль В. О. Основи філософії. 10 клас. Розробки уроків. Харків : Вид. група Основа, 2008. 158 с.
4. Крالیук П. М. Історія філософії України : підручник. Київ : КНТ, 2015. 652 с. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Kraliuk_Petro/Istoriia_filosofii
5. Петрушенко В. Л. Основи філософських знань : Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації. Львів : Магнолія плюс, 2004. 312 с.
6. Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. Київ : Каравела, 2001. 448 с.
7. Філософія : Навчальний посібник / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко, В. П. Розумний та ін. Київ: Вікар, 1997. 584 с.